

IDRÆT I DANSKE KOMMUNER

Betydningen af facilitetsdækning og kommunale udgifter til idræt for foreningsdeltagelsen.

Maja Pilgaard & Christian Gjersing Nielsen

Arbejdsrapport under udvikling/ november 2017

Titel

Idræt i danske kommuner. Betydningen af facilitetsdækning og kommunale udgifter til idræt for for-
eningsdeltagelsen.

Forfatter

Maja Pilgaard & Christian Gjersing Nielsen

Layout

Idrættens Analyseinstitut

Udgave

1. udgave, København, november 2017

Udgiver

Idrættens Analyseinstitut

Kanonbådsvej 4A

DK-1437 København K

T: +45 3266 1030

E: idan@idan.dk

W: www.idan.dk

Gengivelse af denne rapport er tilladt med tydelig kildehenvisning.

Indhold

Indledning.....	4
Udgiftsniveau og foreningsdeltagelse i danske kommuner	9
Betydningen af det kommunale 'dna' for foreningsdeltagelse	13
Uddannelse og foreningsdeltagelse	16
Etnisk herkomst og foreningsdeltagelse	18
Facilitetsdækningens betydning for foreningsdeltagelse.....	19
Foreningsdeltagelse er vanskeligt at forklare	22
Kommunale udgifter til idræt har ingen betydning for foreningsdeltagelse	22
Etnicitet har stor indflydelse på borgernes deltagelse i foreningsidræt.....	22
Lang uddannelse kan føre til valg af andre organiseringsformer.....	22
Befolkningstæthed udfordrer foreningsdeltagelsen	23
Facilitetsdækning kan have betydning for foreningsdeltagelsen	23
Vanskeligt at tolke på en samlet model	24
Kan kommunale udgifter spille en rolle for frivillighed?	25
Kan kommunale udgifter spille en rolle for foreningernes trivsel?	26
Afrunding	28

Indledning

Dette arbejdsrapport undersøger med udgangspunkt i kommunale udgifter til idrætsområdet i de 98 danske kommuner variationerne i borgernes deltagelse i idrætsforeninger. Afslutningsvis ser analyserne også på kommunale udgifters indflydelse på frivillighed og foreningernes oplevede trivsel.

Forskellene mellem de danske kommuner på idrætsområdet får stor politisk opmærksomhed – ikke mindst op til et kommunalvalg.

Hvor store er de kommunale udgifter til idrætsområdet? Hvilke kommuner betaler mest, og hvilke kommuner afsætter relativt få midler pr. borger til idrætsområdet? Hvor i landet finder man de bedste facilitetsforhold eksempelvis målt på antal borgere pr. idrætshal, svømmehal eller kunstgræsbane?

Spørgsmålet er, hvor anvendelige sådanne benchmarking-opgørelser er, hvis de ikke kobles til et på forhånd defineret output?

Hvad betyder det egentlig, om kommune x eksempelvis betaler fem gange mere pr. borger end kommune y, hvis investeringen ikke målbart øver indflydelse på borgernes tilbøjelighed i de to kommuner til at dyrke idræt i almindelighed eller foreningsidræt mere specifikt? Hvad betyder kommunernes investeringer for forskelle i foreningernes trivsel, borgernes kvalitetsoplevelser eller det lokale engagement i frivilligt arbejde?

Hvis kommunebenchmarking primært bruges som politisk pressionsmiddel for interesseorganisationer, kan det være helt bevidst udelukkende at sammenligne kommunerne i forhold til hinanden på inputsiden, dvs. hvor meget de investerer i idrætten.

Dette fokus gør det lettere at argumentere for flere penge til idrætten. Hvilken lokalpolitiker vil ikke gerne se sin egen kommune rangere højt på en top-98 liste over et så positivt område som folkeoplysende idræt?

Fokus på både input og output

Der er ingen tvivl om, at dansk idræt har brug for, at både stat og kommuner investerer kraftigt i foreninger, faciliteter og udeområder for at bibeholde den generelle høje standard af idrættstilbud, faciliteter og steder til idræt og motion, som Danmark kan bryste sig af i et internationalt perspektiv. Ligeledes er der god grund til at basere lokale idrætspolitiske beslutninger og debatter på konkrete tal og analyser.

I en mere objektiv analyse er der dog behov for at koble inputsiden til både output og outcome. Det er nødvendigt for også at sikre en debat, som sætter fokus på, hvordan man får mest ud af kommunale investeringer i idræt, og hvordan de offentlige økonomiske midler kan anvendes 'bedst muligt' til at udvikle idrætten med skyldige hensyn til lokale forhold, herunder de lokale kommunalpolitiske strategier og prioriteringer.

Eliteidræt er eksempelvis ikke et centralt fokus i alle kommuner, men koster relativt mange penge. Og der kan derfor være simple grunde til, at kommune x investerer mere i idræt end kommune y, selvom borgernes idrætsdeltagelse i de to kommuner viser sig at være nogenlunde ens (hvis det vel at mærke er idrætsdeltagelse, som er valgt som output i en given analyse).

Samtidig kan der være store anlægs- og driftsmæssige forskelle mellem kommuner, der har mange kommunale faciliteter, og de kommuner, som har mange selvejende faciliteter (Forsberg, Iversen & Høyer-Kruse, 2017).

Yderligere kan udgifterne variere på grund af faciliteternes serviceniveau, karakter eller stand. En kommune med mange gamle og nedslidte faciliteter kan have store udgifter til drift og vedligeholdelse, selvom den hverken har bedre facilitetsdækning eller flere idrætsaktive/foreningsaktive end en kommune, hvor faciliteterne er mere moderne eller i bedre stand.

I relation til faciliteternes karakter finder man typisk større udgiftsposter i en kommune med driftsmæssigt dyre faciliteter som offentlige svømmehaller og skøjtehaller end i en kommune, hvor der udelukkende findes almindelige idrætshaller, gymnastiksale og fodboldbaner.

Endelig skal man ikke være blind for, at variablerne for de kommunale udgifter i nedenstående analyse rummer visse usikkerheder. Måske er nogle udgifter konteret under skoler eller kommunale centrale ejendomscentre. Måske har der midlertidigt i analyseperioden været særligt store eller små anlægsudgifter eller -projekter.

Eksempler på output

Output-siden kan bestå af en lang række parametre alt efter, hvad man vælger at sætte fokus på. En analyse af Thøgersen og Iversen fra 2014 havde primært fokus på foreningernes trivsel som defineret output. Deres analyse pegede på, at der findes begrænsede sammenhænge mellem de kommunale rammevilkår og foreningernes trivsel. Analysen konkluderede derfor blandt andet, at kommunerne ikke pr. automatik kan 'købe sig' til et blomstrende foreningsliv via et højt økonomisk støtteniveau (Thøgersen & Iversen, 2014: 88).

Ibsen undersøgte i en omfattende analyse fra 2006 en lang række sammenhænge mellem idrætspolitik og udgiftsniveau, partipolitisk farve, facilitetsdækning, kommunestørrelse samt børn og unges deltagelse i foreningsidræt. Analysen havde fokus på kommunernes idrætspolitik som output, altså hvad der kan forklare de store forskelle mellem kommunernes idrætspolitik.

Ibsen konkluderede, at kommunestørrelse og det kommunale udgiftsniveau er eneste parametre, der kan forklare forskelle i idrætspolitikken. Store kommuner har i højere grad ressourcer til at tage sigte på forskellige grupper og interesser og kan derved støtte et mere varieret udbud af foreningsidræt.

Kommunalt kan der altså være lokalpolitiske formål og visioner, som går i mange retninger. Der findes dog en række statsbestemte formål med støtte til folkeoplysende idræt gennem Folkeoplysningslovens § 14, som går på tværs af kommuner. Folkeoplysningsloven målretter støtten til idræt og det idébestemte arbejde mod foreningslivet som følger:

”Formålet med det frivillige folkeoplysende foreningsarbejde er at fremme demokratiforståelse og aktivt medborgerskab og med udgangspunkt i aktiviteten og det forpligtende fællesskab at styrke folkeoplysningen. Sigtet er at styrke medlemmernes evne og lyst til at tage ansvar for eget liv og til at deltage aktivt og engageret i samfundslivet.”

Folkeoplysningsloven § 14.

Demokratiforståelse, aktivt medborgerskab og engageret deltagelse i samfundslivet er ikke de nemmeste parametre at måle på. Derfor kan man diskutere hele grundpræmissen for overhovedet at gøre kommunernes præstationer på idrætsområdet op i penge. Man må antage, at rationalet ved benchmarking af kommunerne grunder i en opfattelse af, at mere økonomisk investering i idræt styrker civilsamfundet ved at øger danskernes demokratiske forståelse, borgernes aktive medborgerskab og engagerede deltagelse i samfundslivet.

Man finder ingen landsdækkende data, som tillader analyser på tværs af kommuner i forhold til, hvorvidt borgerne i de forskellige kommuner 'lever op' til disse formål.

Der findes dog undersøgelser, som på et mere overordnet plan forsøger at måle på borgernes aktive deltagelse i folkeoplysningens tilbud, involvering i frivilligt arbejde, tillidsniveau til andre mennesker (som mål for demokratiske værdier) samt engagement i samfundslivet og i politik (se eksempelvis Ibsen, Østerlund & Qvist, 2015). Analyserne viser blandt andet, at frivilligt engagement hænger sammen med høj grad af tillid til andre mennesker og i et vist omfang generelt politisk engagement.

Analyserne har dog vanskeligt ved at påvise, at aktiv deltagelse i folkeoplysningens tilbud generelt fører til mere samfundsengagerede og politisk engagerede borgere. Analysen giver heller ikke mulighed for at sammenligne svar på tværs af kommuner.

Undersøgelsen 'Danskernes motions- og sportsvaner 2016' finder, at idrætsaktive danskere udtrykker større grad af tillid til andre mennesker end ikke-idrætsaktive danskere (Pilgaard & Rask, 2016). Men deltagelse i folkeoplysende foreningsidræt fører ikke til større tillidsniveau end deltagelse i selvorganiseret og/eller kommercielt organiseret idræt. Det skyldes, at uddannelsesniveau har større betydning for danskernes tillidsniveau end nuværende måde at organisere idrætsdeltagelse på. Der findes dog ingen undersøgelser af, hvorvidt tillidsniveauet stiger blandt borgere, som på et eller andet tidspunkt i livet har været involveret i en folkeoplysende forening end blandt borgere, som ikke har.

Det er altså vanskeligt både at finde 100 procent anvendelige data, men også i de tilgængelige data at indfange, hvad der præcist ligger til grund for borgernes indføring i demokratiske værdier, samfundsmæssigt og politisk engagement. Folkeoplysningens definerede formål med støtte til folkeoplysning bunder i nogle flygtige og vanskeligt målbare værdier.

Derfor er det ikke givet, at man altid kan eller bør måle effekter af de økonomiske investeringer, man gør til idrætten. Ikke desto mindre ligger det også i folkeoplysningens natur, at man kritisk bør reflektere over investeringerne – og i givet fald ud fra et perspektiv, hvor både input-siden og udvalgte hjørner af output-siden bliver belyst i den kommunale rangering.

Objektive mål som output

Med VLAK-regeringens klare tilslutning¹ til DIF og DGI's fælles vision 'Bevæg dig for livet', som har fokus på flere idrætsaktive og flere foreningsaktive danskere frem mod 2025, er det nærliggende at definere kvantitative mål som output i en analyse af, hvad kommunale udgifter eller kommunal facilitetsdækning betyder for borgernes idrætsdeltagelse og foreningsdeltagelse.

Der findes ikke danske data, som helt præcist belyser borgernes idrætsdeltagelse fordelt på kommuneniveau. Det Centrale Foreningsregister (CFR) kommer tættest på, idet registret giver en oversigt over antal registrerede medlemmer i idrætsforeninger under DIF, DGI og Dansk Firmaidrætsforbund. registret viser ikke antal borgere, men antal medlemmer af foreningerne. Dvs., at en borger, som er medlem af to forskellige idrætsforeninger, vil tælle to gange.

Danmarks Statistik leverer data til inputsiden gennem opgørelser over udgiftsniveau til idrætsområdet pr. borger² og en række baggrundsvARIABLE om borgerne, som adskillige undersøgelser har vist, betyder meget for idrætsdeltagelse og foreningsdeltagelse. Det indbefatter eksempelvis andel af borgere med en videregående uddannelse, befolkningstæthed og antal borgere med ikke-vestlig baggrund pr. 10.000 indbyggere.

DIF lavede i 2013 og igen i 2017 en omfattende kommuneundersøgelse 'Idrætsforeningernes rammer og vilkår' med indsamling af data på tværs af alle 98 kommuner i forhold til fire overordnede områder med i alt 22 parametre i 2013 og 21 parametre i 2017. Analyserne har til hensigt at rangere kommunerne i forhold til hinanden, men ser ikke på sammenhænge mellem de forskellige parametre i et forsøg på at forklare forskellene mellem kommunerne.

¹ Regeringsgrundlaget, Marienborgaftalen november 2016 'For et friere, rigere og mere trygt Danmark'. S. 80. <http://stm.dk/multimedia/Regeringsgrundlag2016.pdf>

² Udgiftsniveauet fra Danmarks Statistik er i denne sammenhæng taget fra DGI's notat 'Kommunernes udgifter til idræt i 2016': <https://www.dgi.dk/om/nyheder-og-presse/nyhedscenter/kommunernes-udgifter-til-idraet-i-2016/saa-meget-bruger-din-kommune-paa-idraet>.

Driftskonti: 0.32.31 Stadions, idrætsanlæg og svømmehaller, 0.32.35 Andre fritidsfaciliteter, 3.22.18 Idrætsfaciliteter for børn og unge, 3.38.70 Fælles formål (folkeoplysning og fritidsaktiviteter m.v.), 3.38.73 Frivilligt folkeoplysende foreningsarbejde, 3.38.74 Lokaletilskud, 3.38.75 Fritidsaktiviteter uden for folkeoplysningsloven.

Anlægskonti: 0.32.31 Stadions, idrætsanlæg og svømmehaller, 0.32.35 Andre fritidsfaciliteter, 3.22.18 Idrætsfaciliteter for børn og unge. For konto nr. 3.38.70 og 3.38.73-3.38.75 medregnes kun 75 pct. af de anførte udgifter. De resterende 25 pct. tilfalder som en tommelfingerregel ikke-idrætsforeninger, f.eks. spejdere, politiske og religiøse ungdomsforeninger m.v.

Der ligger derfor interessante perspektiver i at sætte fokus på, hvorfor kommune x og kommune y, der investerer nogenlunde lige mange penge, har vidt forskellige output/outcome. Eller hvorfor nogle kommuner underpræsterer eller overpræsterer markant på forskellige parametre i eksempelvis DIF's kommunale rangering.

Den følgende analyse tager derfor primært afsæt i at undersøge, hvorvidt kommunalt udgiftsniveau spiller en rolle for kommunale forskelle i foreningsdeltagelsen.

DIF's kommuneundersøgelse indeholder en kommunal rangering over antal borgere pr. frivillig, og samtidig opererer undersøgelsen med et indeks over foreningernes trivsel sammensat ud fra svar på tre spørgsmål i en foreningsundersøgelse blandt formænd for danske idrætsforeninger³, som dog adskiller sig fra den trivselsdefinition, som Thøgersen og Iversen arbejdede med i undersøgelsen fra 2014.

Til sidst i dette notat indgår en analyse, som ser på disse to parametre fra DIF-undersøgelsen i et forsøg på at undersøge, hvorvidt kommunale udgifter spiller en rolle for frivillighed og foreningernes trivsel.

³ DIF har gennemført en undersøgelse blandt 11.665 idrætsforeninger i Danmark med svar fra 2.780 foreninger (svarpct. på 23,8 pct.). Trivselsindekset er baseret på følgende tre spørgsmål:

Sp. 1: Mener du generelt, at idrætsforeningen er blevet styrket eller svækket over de seneste fire år? Skala 1-5.

Sp. 2: Hvordan mener du, at udviklingen i arbejdsopgaver har været på følgende områder gennem de sidste fire år? – Sikre foreningens daglige drift. Skala 1-5.

Sp. 3: Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn: Foreningens daglige drift er tidskrævende. Skala 1-5.

Det er lidt vanskeligt at gennemskue, hvordan spørgsmål 2 er formuleret i undersøgelsen. Spørgsmål 3 ser på en vurdering af driften som værende tidskrævende, og her må man formode, at tidskrævende arbejde er defineret som dårlig trivsel.

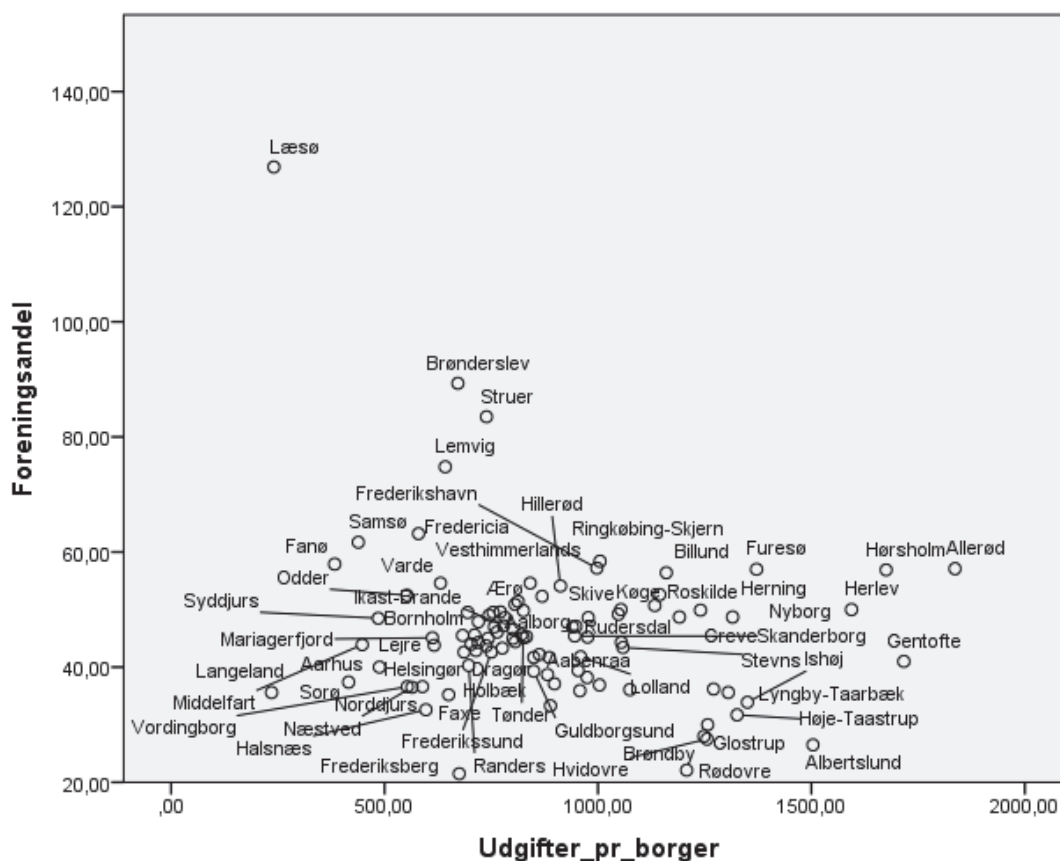
Udgiftsniveau og foreningsdeltagelse i danske kommuner

Den følgende analyse har fokus på at belyse, hvad kommunale udgifter på idrætsområdet betyder for foreningsdeltagelse i kommunerne.

Figur 1 herunder viser sammenhængen mellem udgiftsniveau og foreningsdeltagelse, hvor det fremgår, at kommuner med høje udgifter til idrætsområdet umiddelbart har en lavere foreningsandel end mange af de kommuner, som har relativt få udgifter.

Den signifikante sammenhæng skyldes udelukkende, at Læsø, som har relativt få udgifter pr. borger, har en meget høj foreningsandel på hele 126 pct. Det kan primært forklares med en golfklub på øen, som har et stort antal medlemmer, der ikke bor på øen.

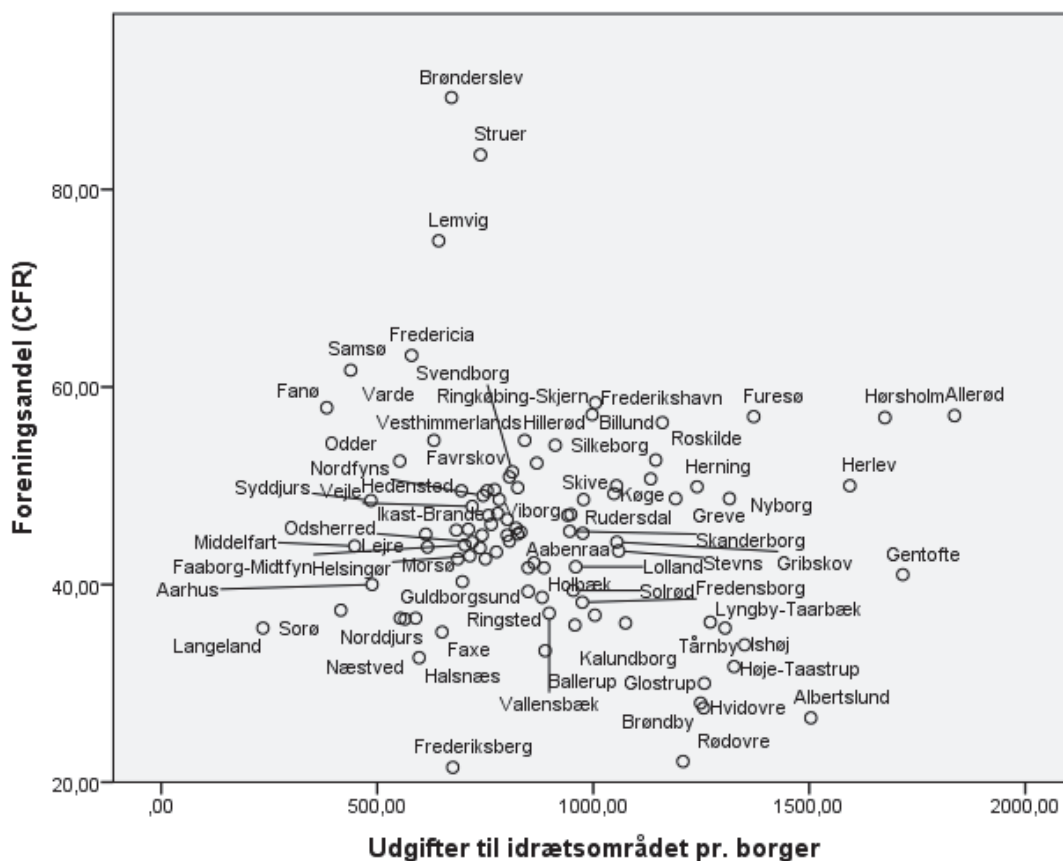
Figur 1. Kommunalt udgiftsniveau til idræt har ikke betydning for foreningsdeltagelsen (jf. CFR)

Udgifter pr. borger er baseret på drifts- og anlægskonti til idræt fra Danmarks Statistik jf. fodnote 1. Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR. R-square = 0,051, konstant = 55,08, hældningskoefficient = -0,001, Standard error 0,004, P<0,025.

Da Læsø af gode grunde fremstår som outlier, kan der være grund til at fjerne denne kommune fra analyserne. Figur 2 illustrerer, hvordan kommunerne fordeler sig i et bredt klude-tæppe i forhold til udgifter og foreningsandel, når Læsø udgår af analyserne.

Figur 2. Kommunalt udgiftsniveau har ikke betydning for foreningsdeltagelsen (uden Læsø)

Udgifter pr. borger er baseret på drifts- og anlægskonti til idræt fra Danmarks Statistik jf. fodnote 1. Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR. R-square = 0,015, konstant = 39,32, hældningskoefficient = -0,004, Standarderror 0,004, $P < 0,233$.

Brønderslev, Struer og Lemvig skiller sig også ud fra de øvrige kommuner ved meget høje foreningsværdier i forhold til kommunernes indbyggertal. Det kan forklares ved, at der i alle tre kommuner forekommer firmaidrætsforeninger, som har rigtig mange medlemmer.

Brønderslev Kommune huser eksempelvis kontaktadressen for Coop Alliancen med over 14.000 medlemmer. Alliancen er egentlig en paraplyorganisation for seks foreninger og har hovedsæde i Albertslund. Samtlige foreningsmedlemmer er dog talt med i Brønderslev Kommune, fordi formanden for Alliancen har bopæl i kommunen.

I de to øvrige kommuner finder man firmaidrætsforeninger med over 6.000 medlemmer. Da elever på erhvervsskolerne tæller med i CFR-tallene under de lokale firmaidrætsforeninger vil kommuner med erhvervsskoler eventuelt have medlemmer herfra, hvis erhvervsskolen har et samarbejde med den lokale firmaidrætsforening.

Derfor kigger de følgende analyser udelukkende på CFR-tal baseret på medlemmer af DIF og DGI, mens firmaidrætsforeninger ekskluderes fra analyserne. Endvidere skal man altså bemærke, at medlemstallene tæller medlemskaber og ikke unikke personer. Hvis en person er medlem af to foreninger, tæller det altså for to medlemskaber, hvorfor CFR-tallene må

forventes at være noget højere end den faktiske andel af befolkningen, som er medlem af DIF eller DGI. Desuden viser CFR ikke, hvor medlemmerne er bosat, men hvor de er medlem. Det vil sige, at foreningerne i nogle kommuner kan have mange medlemmer med bopæl i andre kommuner og omvendt. Dertil kommer, at der findes idrætsforeninger, som hverken er medlem af DIF eller DGI. Sådanne medlemskaber er ikke registreret i CFR-tallene.

Figur 3 viser sammenhængen mellem udgiftsniveau og foreningsandel uden firmaidrætten. Her ser man heller ingen systematiske sammenhænge, og Brønderslev, Stuer og Lemvig kommuner er nedjusteret i denne opgørelse. Læsø er ikke inkluderet i undersøgelsen, men generelt skiller de mindre ø-kommuner sig ud ved meget høje foreningsandele, som det også er tilfældet på Samsø og Fanø.

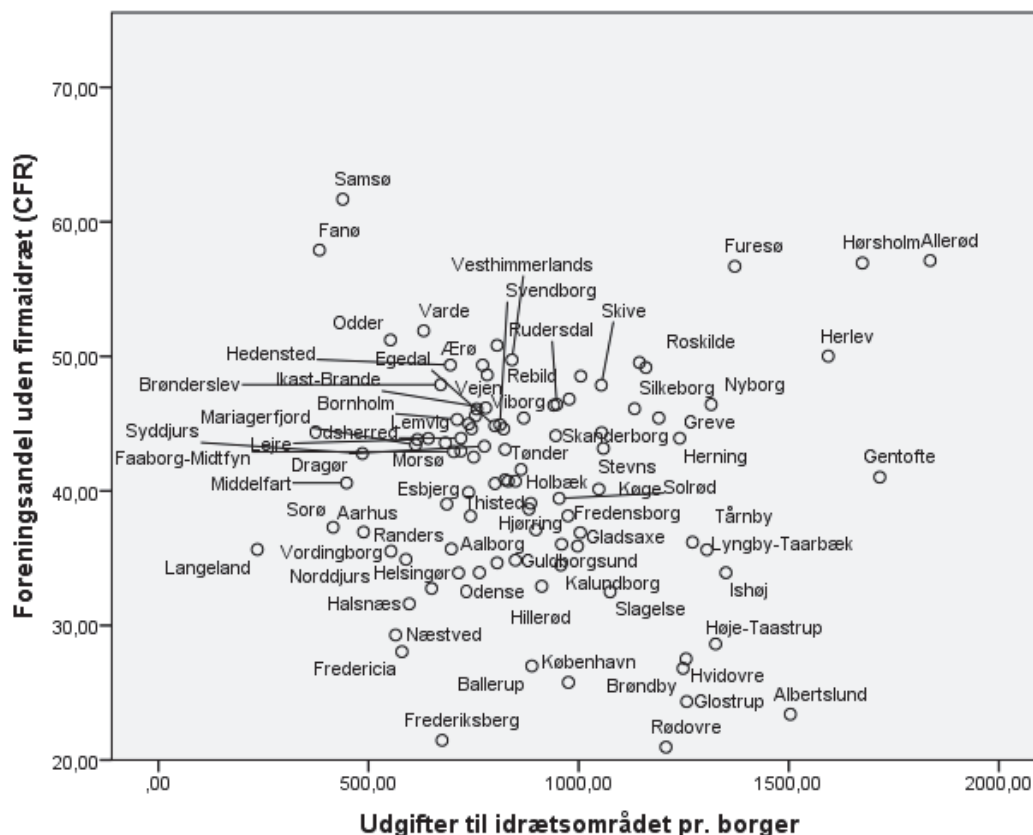
Samtidig bliver det tydeligt, at man kan finde eksempler på kommuner, som rent faktisk præsterer på både udgiftsniveau og foreningsdeltagelse. Det gælder især Allerød, Hørsholm, Herlev, Furesø og i lidt mindre omfang Gentofte kommuner.

Omvendt ser man relativt høje udgiftsniveauer i kommuner som Albertslund, Glostrup, Høje-Taastrup, Hvidovre, Rødovre og Brøndby, selvom foreningsdeltagelsen her ligger relativt lavt.

I Odder og Varde Kommuner ligger foreningsniveauet højt (på trods af?), at udgifterne her ligger i den lave ende. Her får man så at sige 'meget foreningsidræt for pengene'.

Samlet tegner der sig nogle spor af, at visse kommuner uden for de store byer med relativt få kommunale udgifter præsterer godt i forhold til foreningsdeltagelse. Samtidig finder man en række vestegnskommuner, som 'underpræsterer' og nordsjællandske kommuner, som ligger relativt højt i forhold til både udgiftsniveau og foreningsdeltagelse.

Figur 3. Kommunalt udgiftsniveau har ikke altid betydning for foreningsdeltagelsen (uden Læsø og uden firmaidrætsmedlemmer)

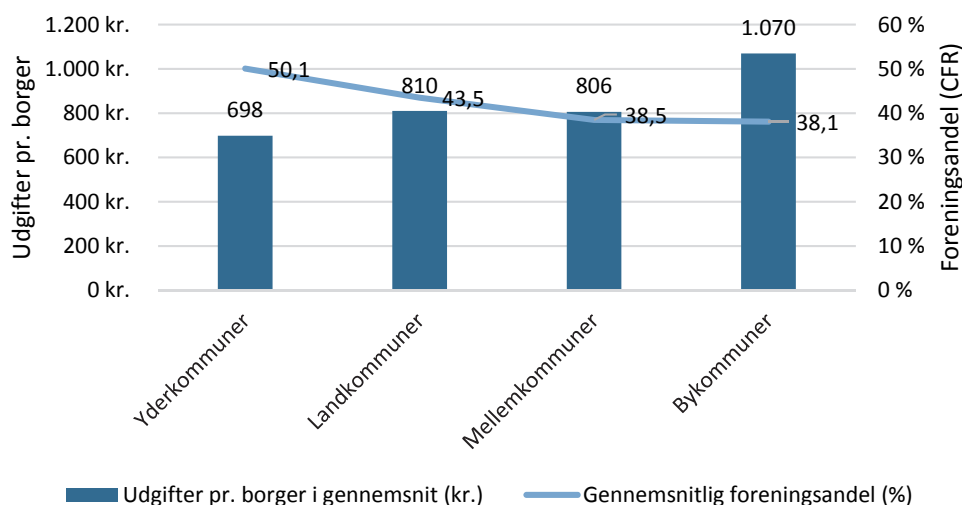

Udgifter pr. borger er baseret på drifts- og anlægskonti til idræt fra Danmarks Statistik jf. fodnote 1. Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR, hvor firmaidrætsmedlemmer er ekskluderet. R-square = 0,000, konstant = 41,21, hældningskoefficient = -0,000, Standarderror 0,003, P<0,900.

Figur 4 herunder viser, at udgifterne generelt er størst i bykommuner, mens det gennemsnitlige udgiftsniveau ligger meget tæt i mellemkommuner og landkommuner og noget lavere i yderkommuner⁴. Omvendt er foreningsandelen gennemsnitligt højere i yderkommunerne og lavest i bykommunerne som udtryk for, at udgiftsniveau og foreningsdeltagelse i hvert fald ikke forstærker hinanden.

⁴ Inddelingen i kommunedistrikter er baseret på opgørelsen fra Erhvervsstyrelsen på www.livogland.dk i opdeling af 16 yderkommuner, 30 landkommuner, 17 mellemkommuner og 35 bykommuner.

Figur 4. Udgifter til idrætsområdet er størst i bykommunerne, hvor foreningsdeltagelsen samtidig ligger på det laveste niveau

Figuren viser gennemsnitlige udgifter til idræt pr. borger fordelt på fire kommunegrupperinger (mørkeblå søjler). Kurven viser den gennemsnitlige foreningsandel ud af alle borgere (baseret på CFR) fordelt på de fire kommunegrupperinger.

Teoretisk set er det vanskeligt at finde mening i, hvorledes høje udgifter skulle føre til lav foreningsdeltagelse, eller omvendt, at et rigt foreningsliv kan være besparende for de kommunale udgifter til området.

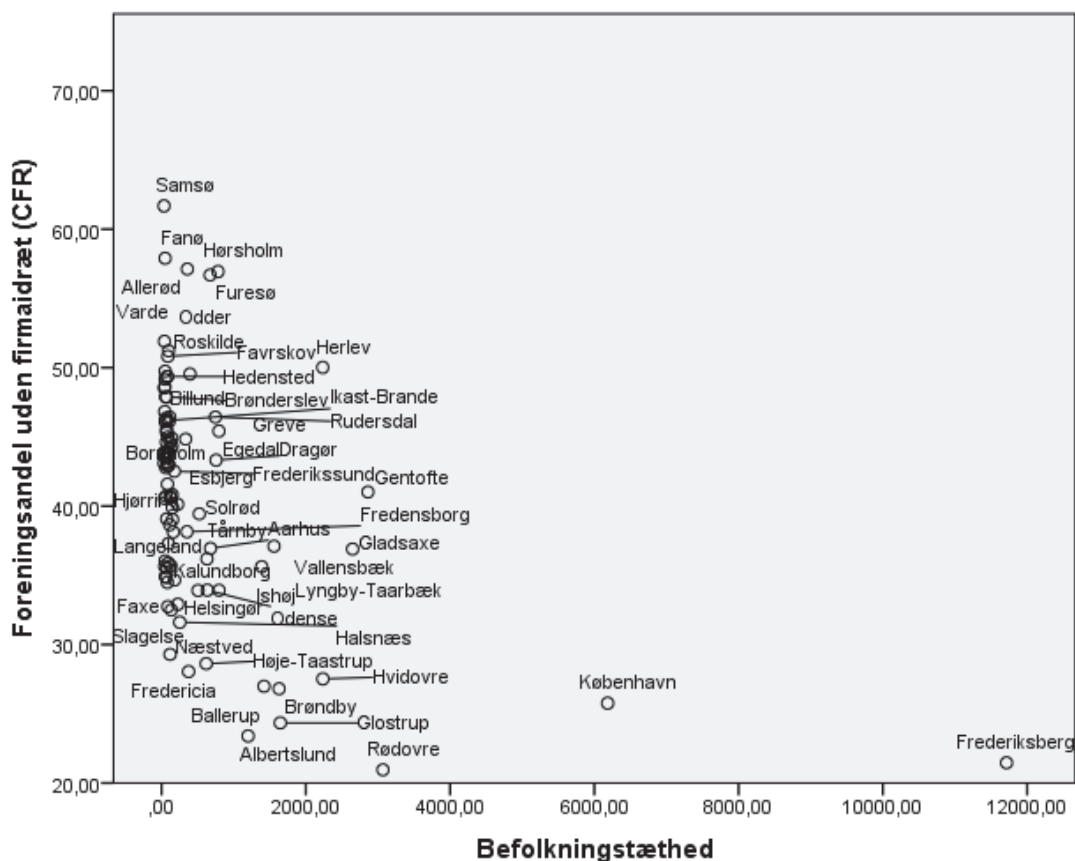
Det er formentlig mere nærliggende at antage, at de to parametre ikke har med hinanden at gøre, men at det snarere er andre forhold, der har indvirkning på både udgiftsniveau og foreningsdeltagelse.

Det følgende afsnit ser nærmere på baggrundsfaktorerens betydning for foreningsdeltagelsen, det vil sige kommunernes 'dna' målt på befolkningstæthed, uddannelse og andel af borgere med ikke-vestlig baggrund.

Betydningen af det kommunale 'dna' for foreningsdeltagelse

Ser man på foreningsdeltagelse på tværs af befolkningstæthed, finder man en kurvelineært faldende foreningsdeltagelse med stigende befolkningstæthed. Det skyldes især en meget høj befolkningstæthed i København og på Frederiksberg, hvor foreningsandelen samtidig er relativt lav.

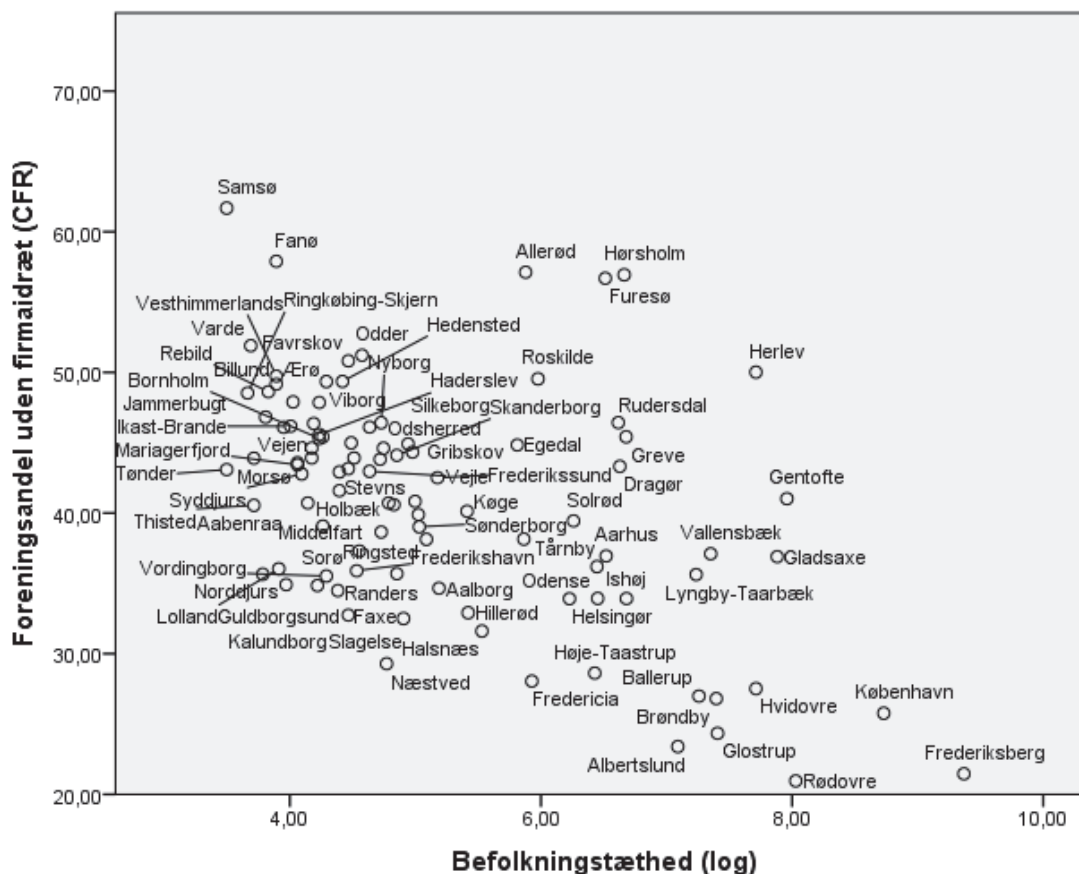
Figur 5. Foreningsidrætten har det sværest i befolkningstætte kommuner

Befolkningstæthed udtrykker antal borgere pr. kvadratkilometer. Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR. R-square = 0,193, konstant = 42,34, hældningskoefficient = -0,002, Standarderror 0,004, P<0,233.

Hvis man transformerer den kurvelineære variabel ved at benytte den naturlige logaritme til befolkningstæthed, udjævner man de store talmæssige forskelle mellem kommunerne og får en lineært faldende foreningsdeltagelse i takt med, at befolkningstætheden stiger.

Figur 6. Befolkningstæthed spiller en afgørende rolle for borgernes tilbøjelighed til at dyrke foreningsidræt

Befolkningstæthed er her udtrykt som logaritmen til antal borgere pr. kvadratkilometer. Det udligner store forskelle mellem værdierne fra de forskellige kommuner og skaber en standardiseret afstand mellem værdierne. Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR. R-square = 0,255, konstant = 56,90, hældningskoefficient = -3,08, Standarderror 0,540, P<0,000.

Her er der altså grobund for en urbaniseringstese, der går på, at foreningsidrætten har bedre vilkår uden for storbyen. Tesen bakkes op, når man ser på kommunerne inddelt i distrikter som også vist i figur 4, hvor den gennemsnitlige foreningsandel på tværs af de fire kommunetyper falder fra 45,1 pct. i yderkommuner til 43,5 pct. i landkommuner, 38,5 pct. i mellemkommuner og 38,1 pct. i bykommuner.

Spørgsmålet er så, om urbanisering har en betydning på grund af borgersammensætningen, mængden af alternative tilbud, adgangen til faciliteter, et særligt 'urbant' vs. et særligt 'provinsmæssigt' idrætsvanemønster eller helt andre årsager?

De tilgængelige data til nærværende analyse giver ikke mulighed for at dykke dybere i alle disse retninger, da der ikke findes sådanne data på tværs af alle 98 kommuner.

De følgende afsnit ser på betydningen af borgersammensætning på tværs af urbaniseringsgrad med fokus på uddannelseslængde og etnisk herkomst.

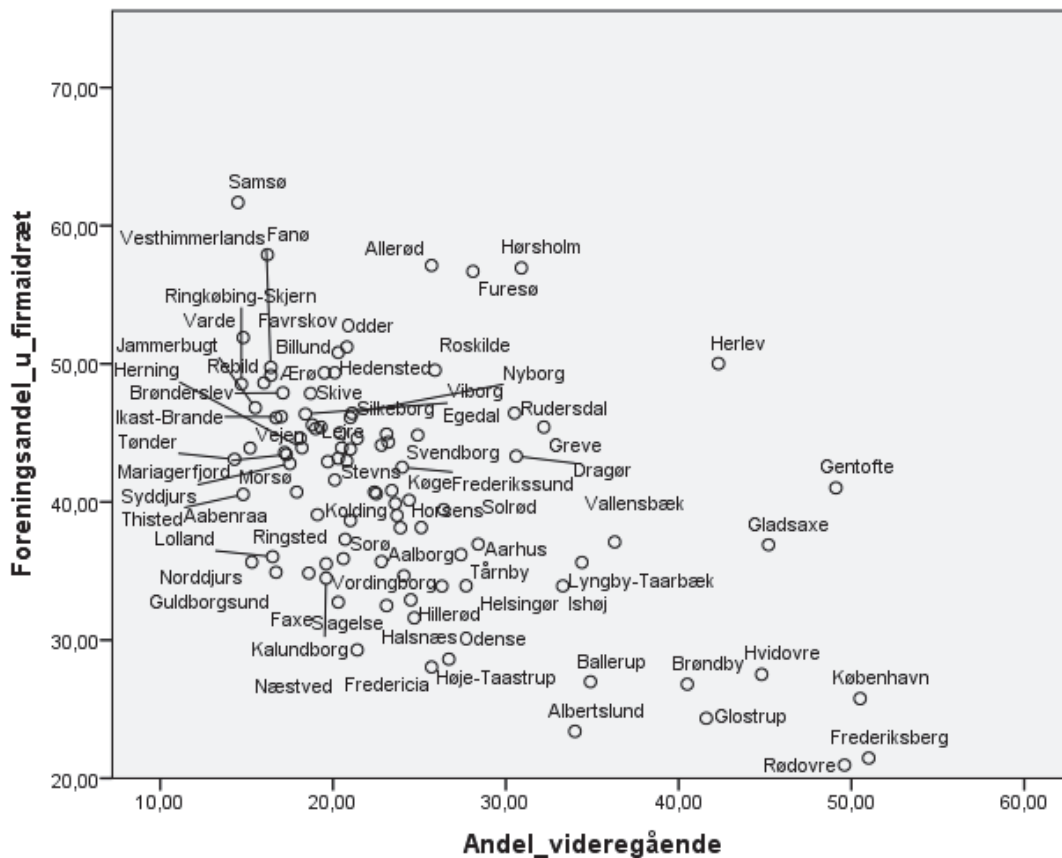
Uddannelse og foreningsdeltagelse

Uddannelseslængde fremstår ofte som en af de mest betydningsfulde bagvedliggende årsager til variationer i befolkningen i forhold til mange områder inden for idrætsdeltagelse og sundhed mere generelt.

Ser man på sammenhænge mellem uddannelsesniveau og foreningsandel på tværs af kommuner ud fra CFR-tallene, finder man en lineær, negativ sammenhæng. Det vil sige, at et højere uddannelsesniveau betyder lavere foreningsdeltagelse.

Uddannelsesniveau er dog tæt korreleret med befolkningstæthed, hvorfor det er teknisk vanskeligt at adskille betydningen af de to variable.

Figur 7. Foreningsidrætten fylder mindre i kommuner med mange borgere med videregående uddannelser

Andel videregående udtrykker andelen af borgere i en kommune, der har gennemført en videregående uddannelse (Danmarks Statistik). Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR.⁵

En mulig forklaring på, at et højt uddannelsesniveau har en negativ indvirkning på foreningsdeltagelsen ligger i tendensen til at vælge andre organiseringsformer. Danskernes

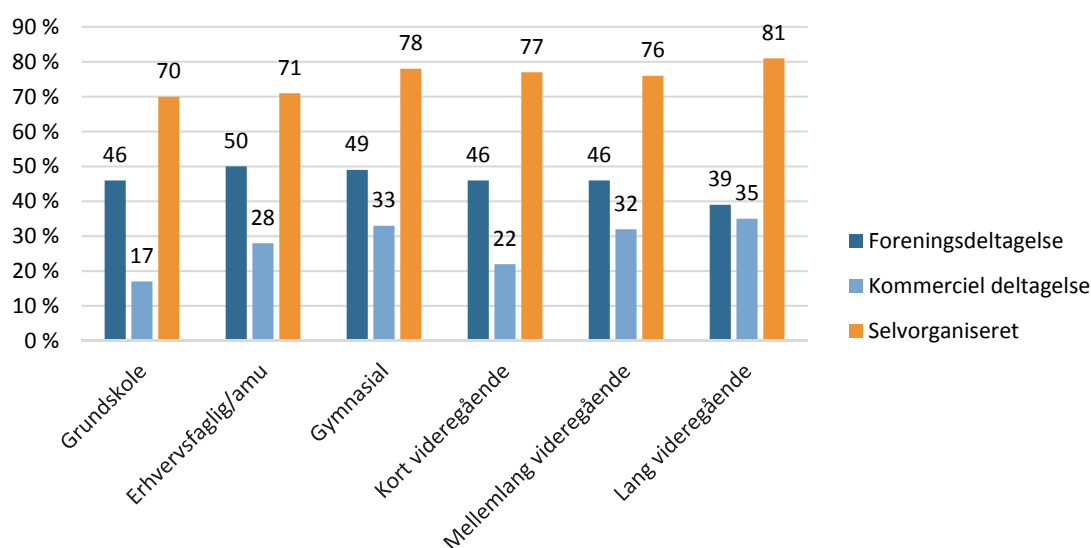
⁵ R-square = 0,270, konstant = 52,70, hældningskoefficient = -0,489, Standarderror 0,083, P<0,000.

motions- og sportsvaner 2016 viser, at tilbøjeligheden til at dyrke selvorganiseret og kommercielt organiseret sport og motion stiger med uddannelseslængde (se figur 8).

Til sammenligning spiller uddannelsesniveautet en lidt anden rolle for foreningsdeltagelsen. Som figur 8 viser, er foreningsdeltagelsen lavere i befolkningsgrupper med lange videregående uddannelser end i befolkningsgrupper med kortere uddannelser.

Figuren ser kun på den idrætsaktive del af befolkningen, som angiver at dyrke mindst én aktivitet inden for det seneste år. Det skyldes, at der i sig selv er uddannelsesmæssige forskelle i tilbøjeligheden til overhovedet at dyrke idræt. For at kunne se isoleret på forskelle i organisatoriske mønstre er det derfor nødvendigt at se specifikt på den aktive del af befolkningen.

Figur 8. Foreningsidræt er mest udbredt blandt idrætsaktive befolkningsgrupper med faglærte uddannelser (pct.)

Figuren viser udvikling i foreningsdeltagelse på tværs af uddannelseslængde baseret på kulturvaneundersøgelserne i 1993 og 1998 og Danskernes motions- og sportsvaner i 2007, 2011 og 2016.

I forlængelse heraf kunne en tese være, at personer med videregående uddannelser i højere grad bor i tætbefolkede bykommuner, hvor der er bedre adgang til kommercielle idrætstilbud og ringere adgang til foreningstilbud. Det vil sige, at deres valg af organiseringsform er bestemt af udbuddet (og sandsynligvis også kvaliteten af udbuddene) i det område, hvor de bor.

Danskernes motions- og sportsvaner 2016 understøtter i nogen grad den tese, men billedet er temmelig kompliceret. Det viser sig, at der isoleret set på storby, mindre by eller landområde er uddannelsesmæssige forskelle på især valget af selvorganiseret sport og motion. Tendensen til selvorganisering og kommerciel organisering stiger med uddannelsens længde uafhængig af borgernes bopæl i storby eller på landet.

Omvendt finder man ikke samme uddannelsesmæssige forskelle på foreningsorganisering, når man kontrollerer for bopæl.

Det tyder altså på, at videregående uddannelse ikke i sig selv fører til lavere foreningsdeltagelse. Den viste sammenhæng i figur 7 kan opfattes som et udtryk for, at uddannede borgere i højere grad bosætter sig i befolkningstætte områder, hvor de ofte tyr til alternative organiseringsformer.

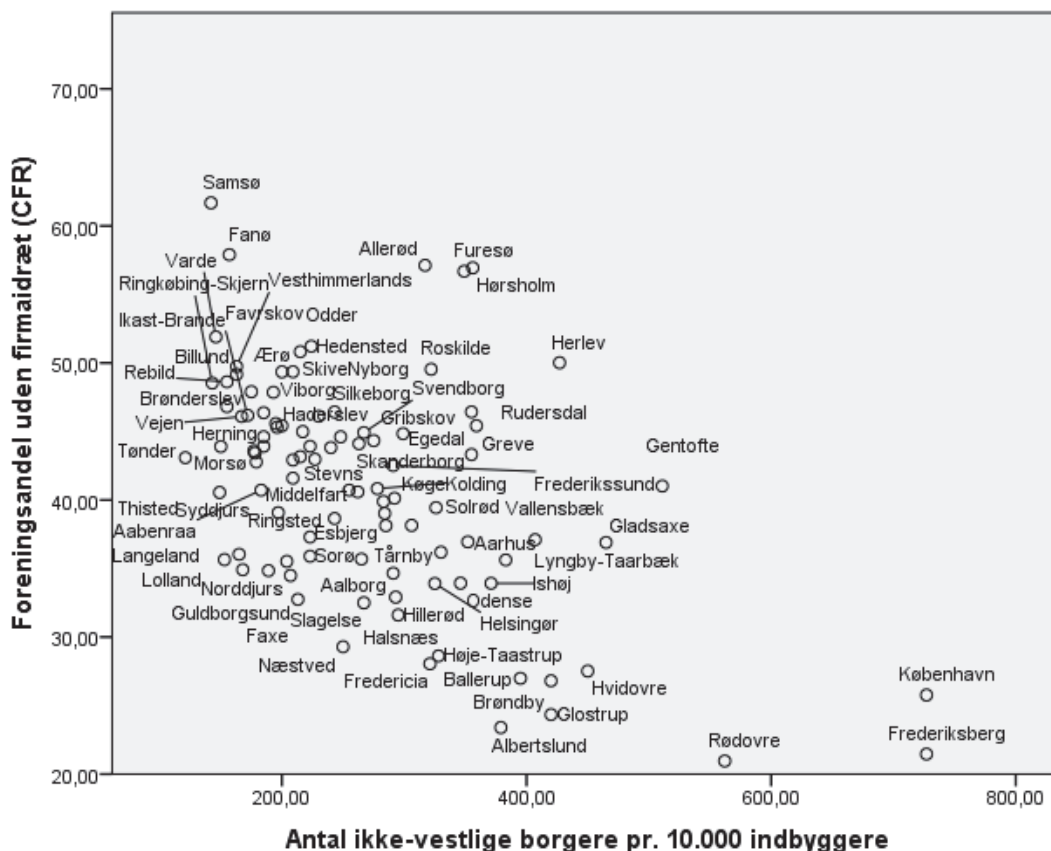
Etnisk herkomst og foreningsdeltagelse

Undersøgelser af danskernes motions- og sportsvaner har af flere omgange vist, at etnisk herkomst øver indflydelse på tilbøjeligheden til at dyrke foreningsidræt. Det er derfor nærliggende at forestille sig, at urbaniseringsten også kan forklares ud fra, at befolkningstætte og bynære kommuner har en større andel af borgere med ikke-vestlig baggrund end øvrige kommuner.

En analyse bekræfter denne formodning. Man finder en direkte lineær, negativ sammenhæng mellem antal ikke-vestlige borgere pr. 1000 indbyggere i en kommune og foreningsandelen i samme kommune. Samtidig forsvinder betydningen af befolkningstæthed, når man kontrollerer for betydningen af etnisk herkomst.

Da der generelt er flere borgere med ikke-vestlig baggrund i kommuner med høj befolkningstæthed, betyder det samtidig en lavere foreningsdeltagelse, fordi ikke-vestlige borgere er mindre tilbøjelige til at dyrke foreningsidræt end etnisk danske borgere (39 pct. blandt etniske danskere mod 25 pct. blandt borgere født i et ikke-vestligt land) (Pilgaard & Rask, 2016).

Figur 9. Foreningsidrætten fylder mindre i kommuner med mange borgere med ikke-vestlig baggrund

Antal ikke-vestlige borgere udtrykker antallet pr. 10.000 indbyggere i en kommune (Danmarks Statistik). Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR. R-square = 0,285, konstant = 51,38, hældningskoefficient = -0,039, Standarderror 0,006, P<0,000.

Det er interessant, at Gentofte og Gladsaxe kommuner har et større antal ikke-vestlige borgere end i både Hvidovre, Glostrup, Brøndby og Albertslund og samtidig en mærkbart højere foreningsdeltagelse end de nævnte vestegnskommuner.

Dette er med til at understrege, hvor komplekst området er, da de forskellige parametre er infiltreret og påvirker hinanden på kryds og tværs og samtidig rummer mange afstikkere fra de generelle tendenser. Det indikerer også, at andre, mere u håndgribelige parametre som eksempelvis ledelse, personlige kræfter, lokale traditioner mv. spiller ind på, hvordan idrætslivet har det og fungerer på tværs af kommuneskel uafhængig af de økonomiske ressourcer, som bliver brugt på inputsiden, samt kommunalt 'dna' i form af befolkningstæthed, uddannelsesbaggrund og befolkningens etniske sammensætning.

Facilitetsdækningsens betydning for foreningsdeltagelse

De foregående analyser har foruden kommunalt udgiftsniveau til idrætsområdet set på kommunernes befolkningstæthed, uddannelsesniveau og etnicitet.

En anden nærliggende tese går på, at der i tætbefolkede områder er flere borgere om at dele idrætsfaciliteterne, hvilket kan føre til relativt lave foreningsandele.

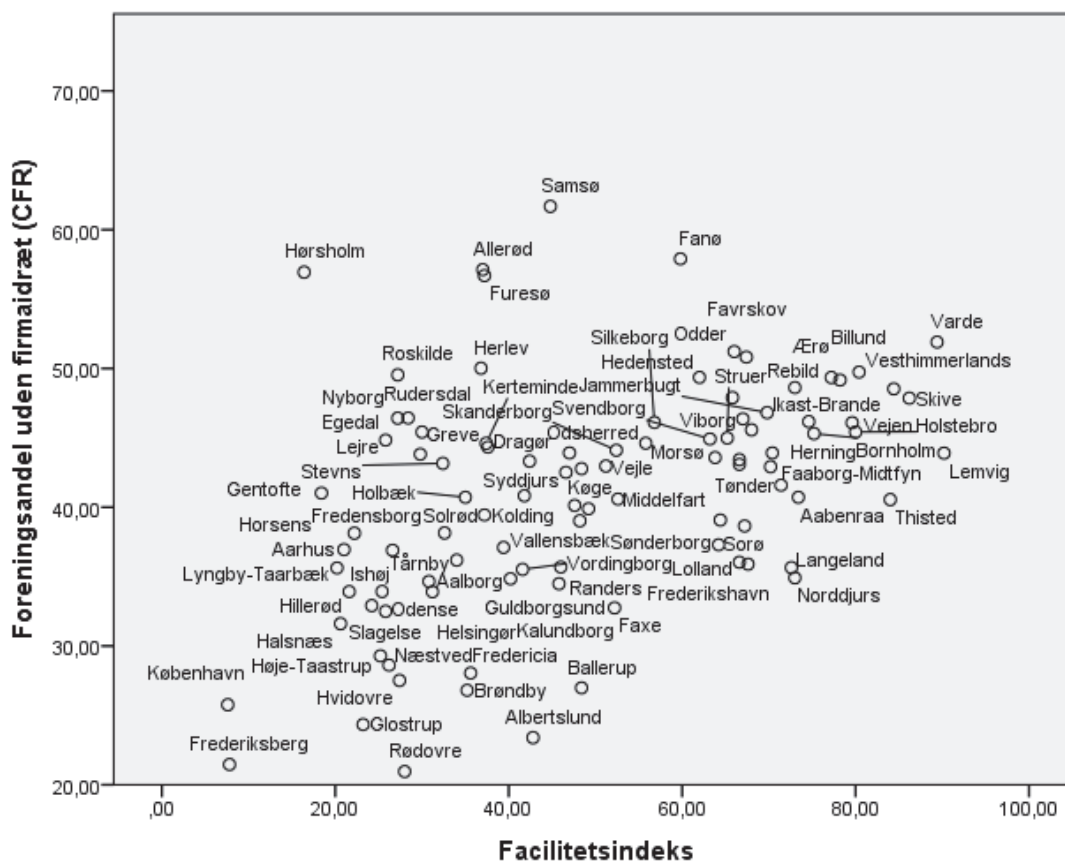
God adgang til faciliteter bliver ofte anset for en grundsten for foreningslivets vilkår. Uden faciliteter, intet foreningsliv, groft sagt. Men hvordan er sammenhængen mellem antal borgere pr. facilitet og foreningsdeltagelse i de danske kommuner?

I den følgende analyse indgår et facilitetsindeks fra Facilitetsdatabasen⁶ beregnet ud fra dækningen af små og store idrætshaller, mindre lokaler og sale, fodboldbaner, svømmeanlæg og fitnesscentre (Toft & Jensen, 2017). Det vil sige de mest almindelige facilitetstyper i Danmark, mens specialfaciliteter ikke er talt med i denne sammenhæng.

Figur 10 herunder viser en tydelig sammenhæng mellem placering på facilitetsindekset (en høj score svarer til få borgere pr. facilitet) og foreningsdeltagelsen i de danske kommuner.

⁶ www.facilitetsdatabasen.dk

Figur 10. Foreningsidrætten fylder mere i kommuner med få borgere pr. facilitet

Facilitetsindekset er baseret på et pointsystem mellem 0 og 98. Kommuner, der scorer højt på indekset har færrest borgere pr. facilitet, mens en lav score omvendt udtrykker, at der er mange borgere pr. facilitet. Foreningsandelen er baseret på tal fra CFR. R-square = 0,191, konstant = 32,53, hældningskoefficient = 0,171, Standarderror 0,036, P<0,000.

Målt ud fra de mest centrale facilitetstyper kan man (foruden ø-kommunen Samsø – og Læsø, som ikke indgår i analysen) fremhæve især Hørsholm, og til dels Furesø, Allerød, Herlev og Roskilde kommuner, der så at sige 'overpræsterer' med mange foreningsaktive samtidig med mange borgere pr. facilitet.

Omvendt finder man kommuner som Norddjurs, Langeland, Thisted og Sorø, hvor der er relativt få borgere pr. facilitet uden, at det øver indflydelse på tilbøjeligheden til at dyrke foreningsidræt i disse kommuner.

Foreningsdeltagelse er vanskeligt at forklare

De foregående analyser illustrerer, at det ikke er ukompliceret at forklare foreningsdeltagelse på tværs af kommuner.

Kommunale udgifter til idræt har ingen betydning for foreningsdeltagelse

Udgangspunktet for analyserne var en interesse for at se på, hvad kommunale udgifter til idrætsområdet har af betydning for andelen af borgerne, der dyrker foreningsidræt.

Den bivariante sammenhæng mellem udgiftsniveau og foreningsdeltagelse er ikke signifikant. Man finder ingen tegn på, at kommunerne kan købe sig til en høj foreningsdeltagelse. Det skyldes, at kommuner, som typisk har høje udgifter, er kendetegnet ved en lang række parametre, der generelt peger imod et mindre dominerende foreningsliv.

Etnicitet har stor indflydelse på borgernes deltagelse i foreningsidræt

De bivariante analyser viser, at etnicitet udgør den stærkest enkeltstående variabel, som alene kan forklare 28,5 pct. af variansen mellem kommunerne i forhold til andelen af borgerne, der er medlem af en forening.

Ikke-vestlige borgere har ikke tradition for foreningsdeltagelse i samme grad som etnisk danske borgere, hvorfor høje udgiftsniveauer i kommuner med mange ikke-vestlige borgere langt fra giver udslag i øget foreningsdeltagelse målt på CFR-tallene.

Spørgsmålet er her, om færre udgifter ville føre til en situation, hvor foreningsidræt fyldte endnu mindre i statistikkerne?

Analyserne peger på, at det vil afhænge af den enkelte kommune. Gladsaxe og Herlev Kommune ligger eksempelvis højere end mange af vestegnskommunerne på foreningsandel, selvom de ligger tæt på hinanden i forhold til antal af borgere med ikke-vestlig baggrund. Gladsaxe har samtidig færre udgifter til idrætsområdet end de øvrige kommuner, som udtryk for, at foreningsandelen ikke nødvendigvis ville være endnu lavere, hvis de kommunale tilskud var mindre.

Lang uddannelse kan føre til valg af andre organiseringsformer

Uddannelsesvariablen har den næsthøjeste enkeltstående forklaringskraft på 27,0 pct. Det vil sige, at kommuner med mange uddannede borgere har lavere foreningsdeltagelse.

Det er dog ikke let at dokumentere statistisk, om uddannelse i sig selv præger befolkningen i retning af andre organiseringsformer som selvorganiseret og kommercielt organiseret sport og motion. Eller om organiseringsvalget snarere er præget af nærhedsprincippet – dvs. at uddannede grupper i højere grad bor i befolkningstætte kommuner, hvor udvalget af kommerciel idræt er høj og foreningsdeltagelsen lav. Analyser fra Danskernes motions-

og sportsvaner antyder, at der er tegn, som understøtter begge teser. Uafhængig af urbaniseringsgrad er uddannede grupper mere tilbøjelige til kommerciel og selvorganiseret idræt, mens der ikke er forskelle på valg af foreningsidræt, når man ser på *idrætsaktive* borgere på tværs af urbaniseringsgrad.

Det tyder overordnet på, at grupper med lange uddannelser generelt er mere tilbøjelige til at finde alternative organiseringsformer end grupper med korte uddannelser.

Befolkningstæthed udfordrer foreningsdeltagelsen

Befolkningstæthed indtager en tredjeplads med en forklaringskraft på 25,5 pct. i de bivariante analyser. Uddannelse og etnicitet forklarer altså lidt mere end befolkningstæthed, men teoretisk set kan der være belæg for at antage, at det netop er summen af det 'urbane' miljø som præger organiseringsformerne snarere end uddannelsesbaggrund, etnisk herkomst og befolkningstæthed alene.

Når man inkluderer alle tre baggrundsvariable i en samlet analyse, forsvinder betydningen af de enkeltstående faktorer. Det skyldes, at alle tre variable i høj grad korrelerer med hinanden, så der kommer 'støj' i modellen, når man forsøger at inkludere dem alle i samme model (se tabel 1). Faktorerne kan alle betegnes som baggrundsvariable, dvs. en del af kommunernes dna. Faktorerne er vanskelige at skille fra hinanden og derfor også vanskelige at påvirke gennem politiske og strategiske valg.

Facilitetsdækning kan have betydning for foreningsdeltagelsen

Dertil kommer facilitetsdækningen, som omvendt i høj grad kan siges at være et udtryk for kommunale og lokalpolitiske prioriteringer og påvirkninger. I en bivariat analyse forklarer facilitetsdækningen 19,1 pct. af variansen i kommunernes foreningsandel.

Facilitetsdækning har dog tilsyneladende ingen selvstændig betydning for foreningsdeltagelsen i danske kommuner, da betydningen forsvinder, når man kontrollerer for de ovenfor nævnte baggrundsvariable. Det snarere er de urbane karaktertræk, som fører til både dårlig facilitetsdækning og lav grad af foreningsdeltagelse⁷.

Analyserne giver ikke anledning til at konkludere, at en bykommune nødvendigvis kan øge foreningsdeltagelsen alene ved at bygge mange faciliteter, men foreningslivets adgang til faciliteter må under alle omstændigheder anses for et grundvilkår for megen af den foreningsidræt, der foregår i specialindrettede idrætsfaciliteter. Man kan bare ikke statistisk vise, at god facilitetsdækning automatisk genererer en højere foreningsandel (CFR), når man tager højde for kommunale forskelle på udvalgte baggrundsfakta.

⁷ En test for, hvorvidt facilitetsdækning korrelerer med uddannelse og befolkningstæthed, viser ikke tegn på 'statistisk støj' (Kollienaritetstest viser en toleranceværdi på 0,402 og VIF værdi på 2,485. Normalt er VIF værdier under 5 et tegn på, at der ikke er kollienaritetsproblemer).

Vanskeligt at tolke på en samlet model

En samlet analyse, hvor alle de gennemgåede variable samles i én model, resulterer i et noget utydeligt billede. Det skyldes især, at de tre baggrundsvariable hænger så tæt sammen og forklarer 'det samme'.

Som det fremgår af tabel 1, fremstår udgiftsniveauet faktisk som eneste signifikante variabel, når man inkluderer alle de foregående parametre i en samlet model. Og sammenhængen fremstår negativ som udtryk for, at foreningsdeltagelsen falder med stigende udgiftsniveau.

Det skyldes en såkaldt undertrykt sammenhæng. Det vil sige, at udgiftsniveau først får betydning under kontrol for tredje variabel, hvor det i virkeligheden er den tredje variabel (i dette tilfælde en kombination af etnicitet, uddannelse og befolkningstæthed), der har afgørende betydning, fordi befolkningstætte kommuner generelt har højere udgifter til idrætsområdet end kommuner, hvor der er længere mellem borgerne.

Tabel 1. Foreningsdeltagelse er vanskeligt at sætte på formel

Model for foreningsandel (CFR)	Ustandardiserede koefficienter		Standardiserede koefficienter	t	Sig.	Kollinearitetsstatistik	
	B	Standardfejl	Beta			Tolerance	VIF
Konstant	43,253	7,449		5,807	,000		
Udgifter pr. borger	,009	,003	,312	3,009	,003	,658	1,520
Befolkningstæthed ln	,323	2,533	,053	,128	,899	,041	24,472
Andel videregående	-,504	,386	-,535	-1,304	,195	,042	23,863
Antal ikke-vestlige borgere	-,007	,030	-,100	-,246	,806	,043	23,329
Facilitetsindeks	,051	,053	,131	,966	,337	,382	2,619

Justeret R-square = 0,322. P<0,000.

Overordnet kan man sige, at foreningsdeltagelsen er lavest i kommuner med mange ikke-vestlige borgere, hvor der samtidig er en høj befolkningstæthed, et højt uddannelsesniveau, generelt høje udgifter til idrætsområdet og relativt dårlig facilitetsdækning.

Statistisk set er der ikke ud fra denne analyse belæg for at sige, at man i en kommune kan kompensere for et 'foreningsfjendtligt' dna ved at øge udgifterne til idrætsområdet. I stedet

ser det ud til, at der inden for den enkelte kommunes rammevilkår er et stort spænd i forhold til, hvor mange borgere der involverer sig i lokalsamfundets foreningsliv.

Kan kommunale udgifter spille en rolle for frivillighed?

Som supplement til den gennemgåede analyse af foreningsdeltagelse kan man se på frivillighed som et andet defineret output⁸. Frivillighed kan betegnes som et centralt element i folkeoplysningen og et symbol på borgernes engagement i samfundslivet og deltagelse i forpligtende fællesskaber.

Derfor kan det være relevant at se på, hvordan en samlet analytisk model ser ud i forhold til frivillighed. Tabel 2 viser, at statistikken i forhold til at forklare frivillighed på tværs af kommuner i store træk ligner den foregående model for foreningsdeltagelse.

Igen fremstår kommunale udgifter til idrætsområdet som en undertrykt sammenhæng, der først bliver signifikant, når man inkluderer andre faktorer i en samlet model, som reelt har betydning.

Samtidig er der høj grad af korrelation mellem de tre baggrundsfaktorer. Til forskel fra den forrige model med foreningsdeltagelse som output, bevarer befolkningstæthed en signifikant betydning i forhold til frivillighed. Når man kontrollerer for uddannelse, etnisk baggrund, facilitetsdækning og udgifter til idræt, ser antallet af borgere pr. frivillig ud til at stige i takt med stigende befolkningstæthed.

I tætbefolkede områder er der altså længere mellem de frivillige kræfter, som på den ene side kan tolkes som udtryk for 'stordriftsfordele' ud fra et princip om, at det kræver et vist minimumsantal af frivillige at drive foreningsidrætten uafhængig af antal medlemmer eller og antal borgere.

Omvendt kan det tolkes som et udtryk for, at der i tætbefolkede områder går en følelse tabt af at være tilknyttet et lokalsamfund og et fællesskab med incitamenter for at engagere sig i forpligtende, uformelt arbejde.

⁸ Som nævnt i indledningen er tallene for frivillighed taget fra DIF's kommuneundersøgelse fra 2017. Frivillighed er opgjort som antal borgere pr. frivillig på tværs af kommunerne. Rapporten redegør dog ikke for, hvordan disse tal er fundet eller defineret.

Tabel 2. Der er længere mellem de frivillige kræfter i befolkningstætte kommuner

Model for 'antal borgere pr. frivillig'	Ustandardiserede koefficienter		Standardiserede koefficienter	t	Sig.	Kollinearitetsstatistik	
	B	Standardfejl	Beta			Tolerance	VIF
Konstant	-5,706	6,351		-,899	,371		
Udgifter pr. borger	-,006	,002	-,270	-2,649	,010	,671	1,491
Befolkningstæthed ln	5,275	2,102	1,022	2,510	,014	,042	23,715
Andel videregående	-,008	,322	-,011	-,026	,979	,043	23,494
Antal ikke-vestlige borgere	-,017	,025	-,272	-,680	,498	,044	22,898
Facilitetsindeks	,017	,045	,050	,368	,714	,372	2,689

Justeret R-square = 0,357. P<0,000.

Kan kommunale udgifter spille en rolle for foreningernes trivsel?

Som en tredje og sidste analyse i denne sammenhæng er det nærliggende at se på, om de kommunale udgifter kan have indflydelse på foreningernes trivsel. Trives foreninger bedre i takt med, at de kommunale udgifter pr. borger til idrætsområdet stiger?

I tråd med de to foregående analyser finder man ingen relation mellem udgiftsniveau og foreningernes trivsel. Kommunale baggrundsfaktorer og facilitetsdækning øver heller ingen systematisk indflydelse på trivselsniveauet. Selvom DIF's kommuneundersøgelse definerer trivsel ud fra andre parametre end Thøgersen og Iversens undersøgelse af trivsel fra 2014, finder man altså tilsvarende fravær af sammenhæng mellem input-siden og output-siden.

Tabel 3. Foreningernes trivsel kan ikke påvirkes med kommunale udgifter

Model for 'antal borgere pr. frivillig'	Ustandardiserede koefficienter		Standardiserede koefficienter	t	Sig.	Kollinearitetsstatistik	
	B	Standardfejl	Beta			Tolerance	VIF
Konstant	3,235	,174		18,555	,000		
Udgifter pr. borger	2,431E-5	,000	,044	,362	,718	,671	1,491
Befolkningstæthed ln	,012	,058	,103	,214	,831	,042	23,715
Andel videregående	-,005	,009	-,293	-,610	,544	,043	23,494
Antal ikke-vestlige borgere	-,001	,001	-,363	-,766	,446	,044	22,898
Facilitetsindeks	-,002	,001	-,274	-1,688	,095	,372	2,689

Justeret R-square = 0,098, P<0,015.

Afrunding

Ønsker man at arbejde for flere foreningsaktive borgere, ligger der især en udfordring i forhold til ikke-vestlige borgere, som ikke umiddelbart ser ud til at melde sig ind i foreningerne, selv ikke når kommuner investerer mange penge på idræt, som det eksempelvis er tilfældet på den københavnske Vestegn.

Alt i alt er det dog vanskeligt at konkludere noget endeligt ud fra de foregående analyser. Det mest interessante er måske, at de manglende tydelige sammenhænge mellem de inkluderede parametre ser ud til at efterlade stor lokal indflydelse på foreningsidrættens udbredelse (samt frivillighed og foreningernes trivsel) i de danske kommuner.

Det er ikke umiddelbart muligt ud fra statistiske undersøgelser og de tilgængelige data at pege på, hvad der eksempelvis gør, at yderkommuner som Norddjurs, Guldborgsund, Lolland og Vordingborg har relativt lave foreningsandele, mens andre yderkommuner som Varde eller Vesthimmerlands Kommune ligger i toppen, selv om kommunerne ligger ret tæt på hinanden målt på de undersøgte parametre.

Det tyder på, at man finder en usædvanlig stærk foreningskultur i kommuner som Varde og Vesthimmerland, men hvorvidt den bunder i særlige samarbejdsgange, traditioner, kommunale rammer, foreningernes evner til at rekruttere medlemmer eller noget helt femte er vanskeligt at identificere ved hjælp af statistiske analyser. Men det skyldes tilsyneladende ikke stor samklang mellem foreningsliv og den kommunale idrætspolitik. Således rangerer Vesthimmerlands Kommune som nr. 57 og Varde Kommune som nr. 43 ud af 98 kommuner i forhold til, i hvilken grad foreningerne oplever, at kommunens idrætspolitik understøtter foreningernes arbejde (DIF analyse, 2017).

Yderligere ligger Varde Kommune nr. 22 og Vesthimmerlands Kommune nr. 40. på listen over foreningernes gennemsnitlige tilfredshed med den kommunale service og samarbejde, ligesom foreningernes selvvaluerede trivselsniveau heller ikke er prangende med Varde Kommune som nr. 63 og Vesthimmerlands Kommune som nr. 69 på listen.

Foreningerne oplever altså jævn trivsel og tilfredshed og relativt 'svag' økonomisk kommunalpolitisk opbakning, og alligevel ser man i netop disse kommuner en stor tilslutning af foreningsaktive borgere.

Tilsvarende kan man diskutere, hvad der gør, at flere af de nordkøbenhavnske forstads-kommuner klarer sig meget bedre end vestegnskommunerne målt på foreningsandel. Her er udgiftsniveauet højt, andel ikke-vestlige borgere samt andel med videregående uddannelse ligger ligeledes relativt højt, ligesom facilitetsdækningen er relativt dårlig.

Gladsaxe kan fremhæves som en kommune, der har relativt få udgifter pr. borger i forhold til eksempelvis Gentofte og en række vestegnskommuner. Men de har samme uddannelsesniveau, nogenlunde samme andel af borgere med ikke-vestlig baggrund som vestegns-

kommunerne, en dårligere facilitetsdækning og en højere befolkningstæthed. Alligevel ligger Gladsaxe Kommune højt på foreningsdeltagelsen, mens Rødovre skiller sig ud i den modsatte ende.

Det er fremadrettet interessant at se nærmere på traditioner, foreningskultur og måder at drive faciliteterne og foreningerne på i en sammenligning af disse kommuner for at blive klogere på, hvad der fører til de foreningsmæssige forskelle.

Med tanke på analysens udgangspunkt i kommunale udgifter til idrætsområdet er det også relevant fremadrettet at sætte fokus på, hvordan udviklingen i kommunale udgifter lokalt øver indflydelse på udviklingen i udvalgte outputs. Kan man eksempelvis på lokalt niveau identificere en sammenhæng mellem øget udgiftsniveau og øget forenings-/idrætsdeltagelse? Eller øget trivsel, oplevelse af kvalitet i tilbuddene eller andre relevante outputs.